

**Geweld is
niet gewoon**
Ken uw recht - Zoek hulp

Geweld is niet gewoon

Ken uw recht – Zoek hulp

Handleiding

Pharos

Kennis-en adviescentrum Migranten,
Vluchtelingen en Gezondheid
www.pharos.nl

MOVISIE

Kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling
Mantelzorg - Kwetsbare groepen - Vrijwillige inzet -
Huiselijk en seksueel geweld - Leefbaarheid.
www.movisie.nl

skanfonds

geeft mensen
de kans

Geweld is niet gewoon

Ken uw recht – zoek hulp

Handleiding

Colofon

Deze publicatie is bedoeld als handleiding bij de dvd *Geweld is niet gewoon. Ken uw recht – zoek hulp*. De handleiding is tot stand gekomen op initiatief van Pharos en MOVISIE, in samenwerking met het COA en met financiële bijdrage van het COA en SKANfonds.

Pharos

Kennis- en Adviescentrum Migranten, Vluchtelingen en Gezondheid

Postbus 133118

3507 LH Utrecht

Telefoon 030 234 98 00 Fax 030 236 45 60

E-mail info@Pharos.nl

Website www.pharos.nl

Movisie

Kennis en advies maatschappelijke ontwikkeling

Postbus 19129

3501DC Utrecht

Telefoon 030 789 20 00 Fax 030 789 21 11

E-mail info@movisie.nl

Website www.movisie.nl

Bestelnummer handleiding 9P2010.02

Vormgeving map: Alejandra Huerta

2010, Stichting Pharos Utrecht

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Introductie van het voorlichtingsmateriaal.....	6
1.2 Praktische informatie.....	7
1.3 Opzet handleiding	8
2. Organisatie van de bijeenkomsten	10
2.1. De werving.....	10
2.2. De voorbereiding	11
2.3 De opzet van de bijeenkomst	13
3. Film 1 Seksuele intimidatie	16
3.1 De scène en animatie.....	16
3.2 Suggesties en informatie voor nabespreking	16
3.3 Informatie voor de doelgroep	17
3.4 Tips en hulpmogelijkheden voor slachtoffers.....	17
3.5 Wet- en regelgeving	18
4. Film 2 Gedwongen prostitutie	20
4.1 De Scène en animatie	20
4.2 Suggesties en informatie voor nabespreking	20
4.3 Informatie voor de doelgroep	22
4.4 Tips en hulpmogelijkheden.....	23
4.5 Wet- en regelgeving (animatie)	23
5. Film 3 Huiselijk geweld	25
5.1 De Scène en animatie	25
5.2 Suggesties en informatie voor nabespreking	25
5.3 Informatie voor de doelgroep	26
5.4 Tips en hulpmogelijkheden.....	27
5.5 Wet- en regelgeving (animatie)	29

6. Film 4 Eergerelateerd geweld	30
6.1 De scène en animatie.....	30
6.2 Suggesties en informatie voor nabespreking.....	30
6.3 Informatie voor de doelgroep	31
6.4 Tips en hulpmogelijkheden.....	32
6.5 Wet- en regelgeving (animatie)	32
7. Film 5 Discriminatie van homoseksuelen	34
7.1 De Scène.....	34
7.2 Suggesties en informatie voor nabespreking.....	34
7.3 Informatie voor de doelgroep	35
7.4 Tips en hulpmogelijkheden.....	36
7.5 Wet- en regelgeving	36
8. Film 6 Ken uw recht - Zoek hulp	38
8.1 De animatie	38
8.2 Verblijfsvergunning.....	39
8.3 Politie.....	39
8.4 Dokter/huisarts	40
8.5 Zelfhulp.....	41
8.6 COA.....	41
8.7 Opvanghuizen	42
8.8 Steunpunt Huiselijk Geweld	42
8.9 Slachtofferhulp	42
8.10 Daderhulp.....	42
Bijlage 1 Randvoorwaarden bijeenkomst	44
Bijlage 2 Evaluatieformulieren voorlichtingsbijeenkomst	47
Aantekeningen	54

1. Inleiding

Vanwege hun maatschappelijk kwetsbare positie lopen asielzoekers, vluchtelingen en nieuwkomers in Nederland risico slachtoffer te worden van gendergerelateerd geweld. Soms is dat huiselijk geweld en soms seksuele intimidatie of gedwongen prostitutie. Vrouwen en kinderen zijn extra kwetsbaar.

Vluchtelingen hebben in landen van herkomst en tijdens hun vlucht vaak ervaringen gehad met geweld. Voor sommigen is het toepassen of ondergaan van geweld ook een coping strategie geweest om in leven te blijven.

De drempel om in Nederland hulp te zoeken of aangifte te doen na een geweldservaring is voor hen vaak hoog. Culturele aspecten en sociale normen spelen daarin een rol. Ook de onzekerheid over het wel of niet blijven in Nederland maakt de drempel om aangifte te doen bij de politie extra hoog. Bovendien zijn velen niet op de hoogte van hun rechten en van de manier waarop de politie en hulpverlening in Nederland werken.

Uit het onderzoek *Hidden Violence is a Silent Rape* (2008)¹ komt naar voren dat voorlichting en informatie voor vluchtelingen en asielzoekers de belangrijkste aangrijpingspunten voor preventie zijn. Om die reden is in het vervolgproject van Pharos en MOVISIE, in samenwerking met het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), de voorlichtingsfilm gemaakt: *Geweld is niet gewoon. Ken uw recht – Zoek hulp*. Deze voorlichtingsfilm is bedoeld voor asielzoekers in de centrale opvang, maar ook voor vluchtelingen en andere nieuwkomers. Deze handleiding biedt intermediairs en voorlichters die de film vertonen handvatten om de bijeenkomst in goede banen te leiden. Naast de film is er ook de brochure *Geweld is niet gewoon*. Deze is verkrijgbaar in zeven talen.

1.1 Introductie van het voorlichtingsmateriaal

Geweld is niet gewoon. Ken uw recht – Zoek hulp bevat een dvd met een serie voorlichtingsfilms over gendergerelateerd geweld, bedoeld voor: asielzoekers in asielzoekerscentra, vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. Ook voor nieuwkomers die als arbeidsmigrant of in het kader van gezinshereniging of gezinsvorming naar Nederland kwamen, zijn de films relevant. Zij informeren over vormen van gendergerelateerd geweld, wet- en regelgeving en hulpmogelijkheden. De beelden geven aanleiding tot discussie en stimuleren weerbaarheid. Het uiteindelijke doel van de voorlichting is preventie van gendergerelateerd geweld en het stimuleren van slachtoffers om hulp te zoeken.

De films behandelen vormen van geweld die door asielzoekers, vluchtelingen of mensen zonder wettig verblijf zelf als belangrijk zijn aangemerkt. Dit blijkt uit het onderzoek *Hidden Violence* en uit gesprekken met de doelgroep ter voorbereiding van het voorlichtingsmateriaal. De eerste vijf films behandelen: seksuele intimidatie, gedwongen prostitutie, huiselijk/partnergeweld, eengerelateerd geweld en

---

¹ *Hidden violence is a silent rape* (2008) is een onderzoeksrapport van de uitkomsten van het project Prevention of Violence against Refugees in Europe, naar geweldservaringen van vluchtelingen, asielzoekers en mensen zonder wettig verblijf.

discriminatie tegen homoseksuelen. De zesde is een animatie die slachtoffers, plegers en getuigen oproept om hulp en advies te vragen.

Pharos en MOVISIE hebben op grond van de voorbereidende gesprekken gekozen voor een voorlichtingsfilm omdat mensen na aankomst in Nederland overspoeld worden met (schriftelijke) informatie en met nieuwe indrukken. Informatie blijft op dat moment niet altijd goed in het geheugen hangen. Een voorlichtingsfilm in combinatie met toegankelijke praktische informatie heeft meer effect. De boodschap komt met beeldmateriaal beter over en raakt eerder aan de ervaringen en gevoelens van de kijker. Bovendien bereikt een voorlichtingsfilm een brede doelgroep.

Als ondersteuning van de dvd is een brochure gemaakt, met dezelfde titel: *Geweld is niet gewoon. Ken uw recht – Zoek hulp*. De brochure leent zich voor verspreiding onder de doelgroepen na afloop van de vertoning. Echter ook losse verspreiding, los van de filmvertoning, is goed mogelijk. Via www.pharos.nl/geweldisnietgewoon kan men de brochure, geschreven in verschillende talen, downloaden.

De scènes en animaties in de films zijn op vele situaties van toepassing. Hieruit blijkt dat gendergerelateerd geweld niet cultuurgebonden is, maar over de hele wereld voorkomt. In principe kan iedereen slachtoffer worden. De omstandigheden waarin asielzoekers, vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf moeten leven, maken hen echter wel meer kwetsbaar.

Het voorlichtingsmateriaal is ook informatief voor professionals en vrijwilligers die met of voor deze groepen werken, zoals medewerkers van het COA, GGD'en, VluchtelingenWerk, ggz en maatschappelijk werk. Dit materiaal kan hen ondersteunen bij het bespreekbaar maken van ervaringen met deze gevoelige thema's. Het biedt tevens informatie over hulpadressen, rechten en informatieve websites.

1.2 Praktische informatie

De dvd bevat een zestal non-verbale films die elk ongeveer twee-drie minuten duren. Elke film bevat eerst een scène (geacteerd) en daarna een animatie. De scène is bij uitstek geschikt als uitgangspunt voor een discussie, het animatie deel is normatief en geschikt om wet- en regelgeving uit te leggen.

Het is aan te bevelen om de dvd na het geacteerd deel even stil te zetten voor discussie. Om pas na de discussie het animatie deel te tonen en de wet- en regelgeving aan bod te laten komen. Voor ieder thema zijn in deze handleiding een aantal handvatten gegeven.

De volgorde van de thema's en/of de films is niet relevant. Het is ook mogelijk om maar één van de thema's te bespreken.

De voorlichtingsfilms:

De dvd heeft zes films van elk ongeveer twee tot drie minuten. Vijf over inhoudelijke thema's en één, *Ken uw recht – zoek hulp*, over het zoeken en vinden van hulpmogelijkheden. De eerste vijf bestaan uit twee delen: een scène en een animatie.

De scène: is een geacteerd filmfragment, dat de problematiek weergeeft. Het laat in het midden wat goed of fout is, of gedaan moet worden.

De animatie: is een reeks van plaatjes waarin een verhaal verteld wordt en waarin duidelijk wordt gemaakt wat wel en niet kan volgens wet- en regelgeving. Dit deel is normatiever dan de scène.

Het filmpje *Ken uw recht – Zoek hulp* is geheel in animatie vorm. Deze animatie kan getoond worden bij bijeenkomsten over een willekeurig thema. Aan de hand van deze animatie kan met de groep ingegaan worden op het zoeken en vinden van hulp.

1.3 Opzet handleiding

De dvd over gendergerelateerd geweld zal altijd met een bepaald doel en in een bepaalde context getoond worden. Pharos en MOVISIE zijn van mening dat het materiaal het meeste effect heeft als de discussieleider of intermediair de vragen die het materiaal oproept kan beantwoorden en de discussie in goede banen kan leiden. Hiertoe is deze handleiding geschreven. De handleiding biedt handvatten voor het organiseren van een bijeenkomst en voor het leiden van een discussie of informeren over wet- en regelgeving en hulpmogelijkheden.

Het is mogelijk om het materiaal voor verschillende doeleinden in te zetten. In het kader van weerbaarheid, kan ervoor gekozen worden voornamelijk de (geacteerde) scènes in te zetten en de discussie te voeren over gedragsverandering en empowerment. Om wet- en regelgeving over het voetlicht te brengen, is het nuttig om het gehele filmpje (scène én animatie) te tonen en de informatie uit deze handleiding over wet- en regelgeving aan de hand van de animatie te bespreken. Deze handleiding biedt voor beide doeleinden handvatten.

Hoofdstuk twee gaat in op de organisatie van een bijeenkomst. Over de aanpak van het tonen van de dvd in diverse groepen treft u voorbeelden en tips.

Hoofdstuk drie t/m acht gaan in op de verschillende thema's en kunnen gebruikt worden bij het vertonen van de films. In volgorde:

- Seksuele intimidatie
- Gedwongen prostitutie
- Huiselijk geweld
- Eergerelateerd geweld
- Discriminatie tegen homoseksuelen
- Ken uw recht-zoek hulp

In bijlage één is een tabel met randvoorwaarden opgenomen. In bijlage twee een evaluatieformulier voor deelnemers en voorlichters

Achter in de map is een aantal pagina's voor aantekeningen toegevoegd.

2. Organisatie van de bijeenkomsten

Op wat voor bijeenkomst kan de dvd vertoond worden?

De filmpjes kunnen worden vertoond tijdens diverse activiteiten voor de doelgroep(en). Medewerkers van het COA, van VluchtelingenWerk en gezondheidsvoorlichters van de GGD'en kunnen de dvd bijvoorbeeld inzetten bij voorlichtingsbijeenkomsten voor asielzoekers in de centrale opvang. Voor vluchtelingen, ongedocumenteerden en andere nieuwkomers, kunnen ook migrantenorganisaties of zorginstellingen de dvd inzetten, bijvoorbeeld ter versterking van zelfredzaamheid. Gebruik van de filmpjes in reguliere activiteiten is mogelijk, maar gezien de gevoeligheid van de thema's is het aan te bevelen om een aparte voorlichtingsbijeenkomst te organiseren.

Afhankelijk van het doel kan de intermediair kiezen voor werken met gemengde groepen (mannen en vrouwen) of juist niet.

Bij weerbaarheidstraining, zal de voorkeur eerder uitgaan naar gescheiden groepen. Maar het uitleggen van wet- en regelgeving kan ook heel goed in gemengde groepen plaatsvinden. Bij bijeenkomsten met veel discussie verdient het aanbeveling jong en oud te scheiden. Door cultureel bepaalde verhoudingen en door het verschil tussen de generaties, kan het moeilijk zijn beide groepen voldoende de ruimte te geven.

Tip:

- Bij het organiseren en leiden van een bijeenkomst waarop thema's rondom gendergerelateerd geweld besproken worden, is het van belang dat de voorlichter/begeleider zelf bewust is van wat deze thema's met hem/haar doen. Dit om ervoor te zorgen dat eigen kaders en herinneringen tijdens de bijeenkomst geen parten gaan spelen.

2.1. De werving

Men kan de doelgroep zowel mondeling als schriftelijk (en indien nodig in eigen taal) informeren over de bijeenkomst. Vaak werkt een mondelinge aankondiging beter, vooral wanneer dit in een persoonlijk gesprek gebeurt. Dan kunnen eventuele vragen van deelnemers beantwoord worden en deelnemers gestimuleerd om de bijeenkomst bij te wonen.

In andere gevallen is het juist beter om de bijeenkomst wel schriftelijk aan te kondigen. Dit schept duidelijkheid en men kan rustig nalezen waarover het gaat. Wat de beste strategie is hangt van de groep af.

Gaat het om een voorlichting buiten de reguliere bijeenkomsten, dan is een open werving nodig. Dit kan door middel van gerichte persoonlijke werving onder sleutelfiguren en vluchtelingen en nieuwkomers met een groot netwerk. Een expliciete aankondiging dat de bijeenkomst over geweld zal gaan, kan afschrikken. Dit kan worden ondervangen door het thema in te bedden in algemene onderwerpen zoals bijvoorbeeld migratie en relatie, samenwonen met elkaar op een opvangcentrum of gezondheidsvoorlichting over spanningen.

Tips

- Van tevoren aangeven dat het de bedoeling is dat een genodigde de hele sessie bijwoont, zowel het bekijken van de scènes als de daaropvolgende discussie.
- Bij het vaststellen van een datum en tijdstip rekening houden met religieuze en culturele feestdagen en met de dagelijkse taken van deelnemers, zoals het van school halen van de kinderen.
- Benadrukken dat alles wat gezegd wordt niet naar buiten komt (ook niet doorgegeven wordt aan de IND of politie).

2.2. De voorbereiding

1. *De film bekijken en deze handleiding goed doorlezen.*

Handig is om alle filmpjes eerst zelf goed te bekijken, liefst een paar maal en de bijbehorende informatie uit de handleiding te lezen. Van tevoren een aantal vragen selecteren voor de start van de discussie is aan te bevelen. Elke scène kan op een bepaald moment worden stilgezet, om met de groep te bespreken wat de opties voor de afloop kunnen zijn. Het verdient aanbeveling om in ieder geval het filmpje stil te zetten ná de scène en vóór de animatie. De animatie biedt handvatten voor het bespreken van wet- en regelgeving, het geacteerde deel is goed in te zetten voor discussie. Het tonen van het gehele filmpje (scène en animatie) kan ook, maar het informatieve gedeelte van de animatie kan dan afbreuk doen aan de discussie.

Tips

- Telkens één scène en animatie tonen en het thema aan de hand van de handvatten in de handleiding bespreken (hoofdstuk drie-acht). Eventueel daarna nog andere filmpjes tonen en bespreken, afhankelijk van de thema's die u of de groep willen bespreken.
- De filmpjes van tevoren bekijken en kiezen wanneer de scène stil te zetten voor de discussie.
- Filmpje zes, over hulpmogelijkheden, tonen na het bespreken van een inhoudelijk thema. Bijvoorbeeld in een bijeenkomst over gedwongen prostitutie kan het filmpje over prostitutie gecombineerd worden met filmpje zes. Bij die laatste kunt u informatie geven over hulpmogelijkheden. Deze staan bij elk thema opgenomen in deze handleiding.
- In plaats van één voorlichter met twee voor de groep gaan staan afhankelijk van grootte van de groep en doel van de bijeenkomst. Indien er meerdere voorlichters zijn, is het van belang vooraf de taakverdeling tijdens de discussiebijeenkomst te bespreken. Bijvoorbeeld de één doet de informatieoverdracht en de ander leidt de discussie.
- Een programma maken met een tijdsplanning: hoe meer filmfragmenten hoe minder tijd voor de nabespreking. Laat planning wijken voor flexibiliteit als de groep iets anders vraagt.

2. *Wie zijn de deelnemers?*

Probeer vooraf een beeld te krijgen van de deelnemers. Hoeveel mensen komen er en wat is hun achtergrond qua sekse, leeftijd, etniciteit, opleiding en voertaal? Hebben de deelnemers in hun herkomstland of tijdens de vlucht ervaringen gehad met gendergerelateerd geweld? Zijn er andere specifieke punten om op te letten?

Bij cultureel heterogeen samengestelde groepen is het raadzaam rekening te houden met verschillen in achtergronden van deelnemers. Die kunnen van invloed zijn op de effectiviteit van informatieoverdracht. Als een groep qua sekse gemengd is, kan het opnemen van informatie belemmerd worden door het gevoel van

schaamte. Verschillen in leeftijd en opleiding kunnen ertoe leiden dat sommige deelnemers hun interesse verliezen en afhaken. Taalverschillen kunnen het inzetten van een tolk noodzakelijk maken waardoor de discussie naar aanleiding van de film veel tijd gaat kosten. Deelnemers die ervaringen met geweld hebben gehad kunnen geëmotioneerd raken.

Tip

- Van tevoren bedenken of het inzetten van tolken noodzakelijk is.

3. Veiligheid in de groep

Veiligheid in de groep is belangrijk. De veiligheid heeft te maken met de sfeer, de grootte en de samenstelling van de groep. Het is essentieel dat mensen zich gerespecteerd voelen en vrij om te zeggen wat zij van gendergerelateerd geweld vinden, zonder dat daarop persoonlijke aanvallen volgen. Veiligheid vergroot de bereidheid om de informatie over de regelgeving op te nemen en daarnaar te handelen. Mensen hoeven geen persoonlijke ervaringen te vertellen. Mocht een enkeling dit wel doen, is het goed om hier ruimte voor te maken maar niet teveel, ook ter bescherming van de persoon in kwestie. In een persoonlijk gesprek bijvoorbeeld in de pauze of na afloop kan meer gerichte informatie worden verstrekt (over bijvoorbeeld verwijsmogelijkheden).

Tips

- Van tevoren nadenken over de groepssamenstelling. Is het verstandig deelnemers uit specifieke etnische- en taalgroepen samen uit te nodigen? Bijvoorbeeld Bosnische en Servische vluchtelingen?
- Rekening houden met de tijd die tolken kost.
- Aan de deelnemers vertellen dat praten over gendergerelateerd geweld betekent dat verschillende opvattingen aan bod kunnen komen.
- Rekening houden met negatieve ervaringen van sommige deelnemers met het vertellen van hun mening in het openbaar. Bij voorkeur motiverende gesprekstechnieken gebruiken, zoals aanmoedigen en op gemak stellen.
- Van tevoren strategieën ontwikkelen om stillere deelnemers te betrekken. Zorgen dat in sekse gemengde samenstelling vrouwen voldoende ruimte krijgen, omdat mannen eerder geneigd zijn het woord te nemen. De regel hanteren dat praten niet verplicht is.

4. Praktische zaken

Handig is om een ruimte te kiezen die niet alleen geschikt is om de scène(s) te vertonen, maar ook voor nabespreking in een kring. Daarnaast werkt het prettig wanneer alles klaar staat: de televisie of laptop/pc met beamer en projectiescherm of -muur, de stoelen (en eventueel tafels). Zijn er flap-overs of markers/stiften nodig?

Krijgen de deelnemers koffie en thee (of iets anders te drinken), met iets lekkers erbij?

Tips

- De apparatuur met de film van tevoren uittesten.
- Het programma op flap zetten (indien mogelijk qua taal).

2.3 De opzet van de bijeenkomst

Welkom (maximaal vijf minuten)

In het kort iets vertellen over uzelf het programma, doel van de voorlichting en de verwachtingen.

Afspraken maken met de groep over veiligheid, bijvoorbeeld:

- Alles wat we hier bespreken gebeurt in vertrouwen, informatie over andere deelnemers wordt niet met anderen besproken.
- Ieder bepaalt zelf wat hij/zelf wil vertellen, niemand kan iemand dwingen; je stelt geen vragen waar je zelf geen antwoord op durft te geven
- Respecteer je eigen en elkaars grenzen
- Luister naar elkaar, laat elkaar uitpraten, ook al ben je het niet eens met elkaar.

Deze afspraken meteen op een flap zetten, eventueel met een paar symbolen als het een qua taal gemêleerde groep is.

Korte kennismaking (maximaal vijftien minuten)

In een rondje vertellen de deelnemers hun namen en iets over zichzelf: waar zij vandaan komen, hoe lang zij in Nederland zijn of ze kinderen hebben, etc. Deze kennismaking hoeft niet lang te duren, per persoon maximaal twee minuten. Flexibiliteit en informele omgangsvormen verdienen de voorkeur binnen de kennismaking want het is een belangrijk onderdeel om veiligheid in de groep te creëren. Elke deelnemer verdient een positieve feedback. Daardoor ontstaat een vertrouwde sfeer. Doel van deze kennismaking is om deelnemers gewend te laten raken aan elkaar en aan het praten in de groep.

Effectief zijn ook kennismakingsspellen bijvoorbeeld in de vorm van De Lijn: wie is het verst hiervandaan versus het dichtste bij geboren? En/of: Ga op alfabet staan op basis van voornaam, leeftijd, etc. Daarna ieder langs gaan, of de volgorde van de Lijn klopt en om iedereen iets te laten vertellen. Dit maakt de sfeer meteen ongedwongen.

Het is aanbevelingswaardig om de deelnemers van tevoren in het kort te vertellen wat zij gaan zien in de betreffende scène en eventueel een of twee verdiepende vragen mee te geven zodat zij de scène gericht kunnen bekijken.

Bij vertoning van de scène is het handig een plek in de zaal te zoeken van waar de reacties van de deelnemers goed te zien zijn om de emoties te observeren en eventueel notities maken. Dit kan voor het starten van de discussie nuttig zijn.

Bespreking van de scène(s) – eerste reactie (max tien minuten)

Advies is om de film per scène te tonen en vervolgens de scène te bespreken. Daarbij is er de keuze om tijdens een bijeenkomst één, meerdere of alle scènes te vertonen. Dit is afhankelijk van het doel en van de wensen van de groep. Bij de presentatie per scène kunnen alle stappen worden doorgelopen die beschreven zijn in deze handleiding in de hoofdstukken drie t/m acht (bespreking scènes, diverse hulpmogelijkheden, informatie over rechten en wetgeving en telefoonnummers en websites).

Na vertoning kunnen deelnemers de eerste reacties geven. Dan kunnen de eerste gevoelens en emoties worden geuit. Het doel hiervan is om de weg vrij te maken

voor meer inhoudelijke en rationele nabespreking en informatieoverdracht. Emoties en meningen liefst van elkaar scheiden.

Verdiepende vragen voor discussie: (tijd afhankelijk van type discussie)

Rechtstreekse vragen naar persoonlijke ervaringen kunnen afschrikken. Daarom verdient het aanbeveling om te vragen naar bekendheid met ervaringen van anderen. Kent u iemand die dit heeft meegemaakt? Heeft u wel eens iets dergelijks gezien, bijv. op het AZC, op straat?

Mogelijke vragen over de scène (het geacteerde deel):

- Wat heeft u gezien? Wat gebeurde er volgens u?
- Wat vindt u van wat u zag? Van het gedrag of houding van de man/vrouw/kind/enz?
- Herkent u deze situatie? Kunt u daar iets over vertellen?
- Wat doet u/of zou u doen als u dit zag gebeuren?
- Heeft u iets gezien of gehoord waarmee u het (on)eens bent? Zo ja wat?
- Waarom bent u het (on)eens?

Mogelijke vragen over de animatie:

- Weet u wat de regels zijn in Nederland of bij het COA? Als er geweld gebruikt wordt?
- Weet u welke rechten slachtoffers hebben?

Vervolgens kan het filmpje zes (*Ken uw recht – Zoek hulp*) worden getoond om verder door te gaan op de hulpmogelijkheden.

Mogelijke vragen:

- Weet u welke hulpmogelijkheden er zijn?
- Kent u iemand die daarvan gebruik heeft gemaakt?

Tip

- Zorgen voor zakdoeken en glazen water. Het kan gebeuren dat de film de deelnemers emotioneel raakt en dat de deelnemers elkaar troosten.
- Aandacht besteden aan bezwaren van deelnemers, en erachter proberen te komen wat hij/zij wil zeggen. Blijft hij/zij anderen en het groepsproces verstoord dan is het goed te vragen om te vertrekken. In het geval van twee voorlichters, kan een even kort met deze persoon buiten de groepsruimte praten.

Gesprek over de inhoud

Als de eerste reacties en eventuele emoties enigszins geluwd zijn, kan de discussie of het groepsgepraak starten. Zie hiervoor de suggesties in de volgende hoofdstukken. Het is van belang dat zoveel mogelijk deelnemers een bijdrage kunnen leveren en dat iedereen met respect naar elkaar luistert en dat iedere mening telt, ook al is men het niet met elkaar eens.

Met behulp van informatie uit deze handleiding is het mogelijk om zelf toelichting te geven over de wetgeving en hulpmogelijkheden. Het is van belang altijd goed te checken of deze informatie voor iedereen duidelijk is. Bij de belangrijkste informatie kunnen voorbeelden heel bruikbaar zijn. Bijvoorbeeld een man voelde dat hij erg vaak boos was en de neiging had om zijn kinderen te slaan, maar eigenlijk wilde hij dit niet. Hij praatte erover met de huisarts en die gaf hem een paar tips zoals een blokje om, sporten, hardlopen. Of een vrouw voelde zich niet veilig in haar huis, omdat haar ex-man vaak aan de deur kwam. Zij ging naar de politie en de wijkagent kwam vaker bij haar in de straat controleren en sprak de man aan.

Tips

- De reacties tussen deelnemers niet te persoonlijk laten worden. Ervoor zorgen dat de discussie op gang blijft, door deelnemers met een andere mening uit te nodigen, of door een andere vraag te stellen, of een stelling te poneren.
- Rekening houden met de verschillende communicatiepatronen van de deelnemers. Bijvoorbeeld: sommigen aanmoedigen om te spreken en anderen duidelijk maken dat ze anderen aan het woord moeten laten.
- Op een flap-over of een schoolbord in steekwoorden de reacties van de deelnemers opschrijven. Dit is alleen zinvol als iedereen in de groep dezelfde taal spreekt of begrijpt.
- Benadrukken dat gendergerelateerd geweld niet cultuurgebonden is, maar een probleem dat over de hele wereld voorkomt.
- Voor een veilige en constructieve sfeer: aansluiten bij de belevingswereld van de deelnemers, actief luisteren en interesse tonen, geen suggestieve vragen stellen, positieve feedback geven, eigen oordeel uit te stellen en de deelnemers aanmoedigen hetzelfde te doen.

Halverwege de bijeenkomst:

Pauze (tien tot vijftien minuten)

Staan koffie en thee klaar, kunnen ze door de deelnemers zelf gepakt worden?

Vervolg programma

Eén of meerdere filmpjes/scènes/animaties afhankelijk van de beschikbare tijd, de tijd die de discussie neemt en de wensen en behoeften van de doelgroep. Zelfde werkwijze als hiervoor beschreven.

Afronding van de bijeenkomst (maximaal tien minuten)

'We hebben die en die scènes gezien ....., we hebben er met elkaar over gesproken en daar kwamen deze opvallende meningen naar voren: ....., en ik heb u de volgende informatie gegeven....'.

Inventarisatie van wensen deelnemers met het onderwerp. Hierbij is het van belang nogmaals te verwijzen naar de besproken hulpmogelijkheden (zie hiervoor de hoofdstukken drie t/m acht) en de bijbehorende folder uit te delen.

Mogelijke adviezen ter afsluiting:

1. Praat over deze thema's met elkaar, niet alleen als u iets is overkomen.
2. Geef aan dat mensen die slachtoffer worden zich niet hoeven te schamen.
3. Slachtoffers, maar ook plegers kunnen hulp vragen. U kunt ook hulp vragen voor een ander die in nood zit.
4. Signaleer wanneer anderen hulp nodig hebben.

Tot slot volgt een evaluatie van de bijeenkomst, met gebruik van de formulieren uit de bijlage. Er is een evaluatieformulier voor de deelnemers en één voor de organisator van de bijeenkomst.

Tip

- Kort rondje maken waarin iedere deelnemer benoemt wat hij/zij geleerd heeft en waar hij/zij over na gaat denken of iets mee gaat doen.

3. Film 1 Seksuele intimidatie

3.1 De scène en animatie

Omschrijving scène:

Locatie: Openbare ruimte

Personages: Twee jongens
Een jonge vrouw:

Twee jongens hangen rond bij een fietsenrek. Een jonge vrouw komt eraan en wil haar fiets van het slot halen. De jongens bekijken haar van top tot teen en vertonen intimiderend gedrag (fluiten naar haar en houden haar fiets vast). De vrouw probeert de jongens en hun opmerkingen te negeren. Zij wordt zenuwachtig en bang van het intimiderende gedrag. Als ze haar slot van haar fiets heeft, loopt ze snel weg.

Omschrijving animatie:

Dezelfde scène met de fietsen komt aan bod. Bij het fluiten en opmerkingen maken verschijnt een rood kruis. Vervolgens komen een reeks animaties over seksuele intimidatie op de werkvloer. Ook dat eindigt in een rood kruis.

TIP: Toon eerst de scène en zet de dvd dan stil.

TIP: Toon na de scène en de animatie, scène zes (Ken uw recht – zoek hulp). Aan de hand van deze scène kunt u nog dieper ingaan op hulpmogelijkheden.

3.2 Suggesties en informatie voor nabespreking

Mogelijke discussievragen bij scène:

- Waar gaat deze scène over?
- Wat doen de jongens?
- Wat doet het meisje?
- Wat kan het meisje doen?
- Herkent u de situatie in de scène?
- Bedenk een soortgelijke situatie in een andere omgeving. Stel zij is een asielzoekster en de twee mannen werken bij het opvangcentrum waar zij gehuisvest is. Wat kan zij doen?

Animatie en wet- en regelgeving

Mogelijke vragen

Weet u wat de regels zijn in Nederland/bij het COA? Als er geweld gebruikt wordt?

- Weet u welke rechten slachtoffers hebben?
- Weet u welke hulpmogelijkheden er zijn?
- Kent u iemand die daarvan gebruik heeft gemaakt?

Voor de vragen en informatie over hulpmogelijkheden is het handig om scène zes (*Ken uw recht – zoek hulp*) te tonen.

Ter uitleg kunt u aangeven dat min of meer uitdagende, schaarse (of blote) kleding in Nederland door veel meisjes en vrouwen gedragen wordt. Dit mag echter nooit

gezien worden als een uitnodiging of aanmoediging tot seksuele intimidatie. Ook niet als zij alleen over straat lopen, of in het donker fietsen. Mannen horen hun handen thuis te houden en vrouwen respectvol te bejegenen.

De volgende paragrafen bieden achtergrondinformatie om de discussie te voeren en nodige informatie te bieden. Voor een uitgebreid overzicht en informatie over hulpmogelijkheden, zie hoofdstuk acht.

3.3 Informatie voor de doelgroep

Maakt een groep of individu seksueel getinte opmerkingen? Of vertoont iemand gedrag naar een persoon en vindt hij of zij dat vijandig, vernederend of intimiderend? Dan spreken we van seksuele intimidatie. Dat neemt verschillende vormen aan: “met de ogen uitkleden”, intieme vragen stellen over het privéleven, voorstellen om seks te hebben, billen of borsten aanraken, of een vorm van chantage.

Seksuele intimidatie kan in vele situaties voorkomen. Op straat, in de winkel, op asielzoekerscentra. Er zijn verschillende gevolgen van seksuele intimidatie. Het kan mensen belemmeren in hun bewegingsvrijheid, zodat ze niet meer op straat durven lopen, naar school durven gaan, of besluiten om ontslag te nemen op het werk.

Ook seksuele chantage is een vorm van intimidatie. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden via internet, chatrooms en MSN. Voor de webcam kunnen mensen geneigd zijn om verder te gaan dan tijdens persoonlijk contact. Bijvoorbeeld: zich uitkleden, sexy poses aannemen, masturberen. De persoon aan de andere kant krijgt zo beeldmateriaal voor chantage: “Ik toon dit aan je vader, als je niet met mij naar bed gaat”. Verplicht moeten kijken naar seks en porno is ook een vorm van seksuele intimidatie.

Taboe: Hoeveel vrouwen (en mannen) slachtoffer worden van seksuele intimidatie is niet bekend. Slachtoffers denken vaak dat er niets aan te doen is of dat naar de politie of andere hulpinstantie gaan een negatieve invloed heeft op hun asielprocedure of verblijfsstatus. Voor milde vormen van seksuele intimidatie is het echter goed om met anderen hierover te spreken en advies te vragen over hoe met bepaalde situaties om te gaan. Seksuele intimidatie dat zich uit in geweld is strafbaar en mensen die in gevaar verkeren, kunnen bescherming krijgen. Het heeft geen negatieve invloed op de asielprocedure of verblijfsstatus.

3.4 Tips en hulpmogelijkheden voor slachtoffers

- Duidelijk aangeven wat u wel en wat u niet wilt. Erover praten met iemand die u vertrouwt, bijvoorbeeld vrienden, familie of buren, uw huisarts of een vertrouwenspersoon.
- Naar de huisarts gaan voor advies. Of naar de politie, de politie is er om u te beschermen.
- Als u in een opvangcentrum verblijft, praat dan met uw contactpersoon. U kunt ook naar een vertrouwenspersoon vragen.
- Ook op uw werk of school zijn vertrouwenspersonen. Zij helpen om hulp te zoeken.

Telefoonnummers en websites

- Meer weten over seksuele intimidatie? www.platformseksueleintimidatie.nl of www.cgb.nl of www.seksueelgeweld.info.
- Bij seksuele intimidatie op het werk kunt u bellen met het juridische spreekuur van de Commissie Gelijke Behandeling: 030 888 38 88 (ma-vr 14.00 – 16.00 uur).
- Voor professionals: zie ook www.movisie.nl voor weerbaarheidstrainingen in asielzoekerscentra.

3.5 Wet- en regelgeving

Seksuele intimidatie is seksueel getinte aandacht of toenaderingen die als ongewenst worden ervaren. Deze kunnen verbaal, non-verbaal of fysiek zijn. Het kan bij intimidatie gaan om strafbare vormen van seksueel geweld, zoals aanranding, of om het plegen van ontucht met misbruik van gezag. Het kan ook gaan om niet-strafbare 'lichtere' vormen zoals het maken van een seksueel getinte opmerkingen.

Seksuele intimidatie is opgenomen in de Arbeidsomstandighedenwet. Werkgevers zijn op grond van de Arbo-wet, verplicht om beleid tegen seksuele intimidatie, agressie en geweld te voeren. Meer informatie kunt u vinden op de website www.seksueelgeweld.info.

4. Film 2 Gedwongen prostitutie

4.1 De Scène en animatie

Omschrijving scène:

Locatie: Huiskamer

Personages: Jonge vrouw – Marian
Jonge man – Pierre
Vriend - Paul

Marian en Pierre kijken samen televisie op de bank. Erachter staat een foto van hen beiden. Marian ligt met haar hoofd op de schoot van Pierre. Marian geniet, Pierre is wat afgeleid en kijkt op zijn horloge terwijl hij Marian van zijn schoot manoeuvreert. Haar gezicht verandert van ontspannen naar gespannen. Hij gebaart dat 'het tijd is'. Zij kijkt smekend "Aah, toe nou, niet vanavond." Pierre maakt een troostend gebaar en stuurt haar weg (de slaapkamer in om zich om te kleden). Pierre ruimt de huiskamer op en haalt hun foto van de kast. Marian komt terug, opgemaakt en in een sexy jurk. Pierre inspecteert haar en bekijkt goedkeurend het resultaat. Dan wordt er geklopt. Pierre doet de deur open. Paul komt binnen, kijkt naar Marian en geeft Pierre geld. Pierre neemt afscheid van Paul en Marian en verlaat het huis.

Omschrijving animatie:

Dezelfde scène komt terug in animatievorm. Het eindigt met een duidelijk rood kruis. het rode kruis staat op het bed, maar had net zo goed op de geldtransactie kunnen staan.

TIP: Toon eerst de scène en zet de dvd dan stil.

TIP: Toon na de scène en de animatie, scène zes (Ken uw recht – zoek hulp). Aan de hand van deze scène kunt u nog dieper ingaan op hulpmogelijkheden.

4.2 Suggesties en informatie voor nabespreking

Mogelijke discussievragen bij scène:

- Waar gaat deze scène over?
- Wat doet Pierre?
- Is hij lief voor Marian?
- Wat doet Marian?
- Vindt ze het leuk om vanavond een sexy jurk aan te trekken?
- Wat denkt u wat er in het huis gaat gebeuren?
- Vindt Marian het goed om alleen met Paul te blijven?
- Herkennen jullie deze situatie?
- Wat zou deze vrouw kunnen doen om uit deze situatie te komen?
- Mag iemand dit doen?
- Waarom wel/niet?
- Stel de persoon die gedwongen wordt zich te prostitueren is een kind/minderjarige (tot 18 jaar) of een man:
  - Herkennen jullie deze situatie?

- Mag iemand dit doen?

Animatie en wet- en regelgeving:

Mogelijke vragen:

- Weet u wat de regels zijn in Nederland/bij het COA? Als er geweld gebruikt wordt?
- Weet u welke rechten slachtoffers hebben?
- Weet u welke hulpmogelijkheden er zijn?
- Kent u iemand die daarvan gebruik heeft gemaakt?

Voor de vragen en informatie over hulpmogelijkheden is het handig om scène zes (*Ken uw recht – zoek hulp*) te tonen.

De volgende paragrafen bieden achtergrondinformatie om de discussie te voeren en de nodige informatie te bieden. Voor uitgebreid overzicht en informatie over hulpmogelijkheden, zie hoofdstuk acht.

4.3 Informatie voor de doelgroep

Het thema is gedwongen prostitutie. Echter aan de hand van het filmpje kan ook gesproken worden over het bredere begrip seksuele uitbuiting. Onder gedwongen prostitutie/seksuele uitbuiting wordt verstaan het verplicht verlenen van seksuele diensten in ruil voor geld, hulp of goederen. Het is een fundamentele schending van de rechten van de mens. Mensen die slachtoffer worden van gedwongen prostitutie/seksuele uitbuiting worden behandeld als een seksueel en een commercieel object.

Mensen komen soms uit een moeilijke en traumatische situatie of bevinden zich er nog steeds in. Dan bestaat er een groter risico op misbruik zoals gedwongen prostitutie in ruil voor hulp, geld, eten of nodige documenten. Mensensmokkel is een voorbeeld hiervan. Dit gebeurt bijvoorbeeld als mensen op eigen kracht niet hun land kunnen ontvluchten. Zij doen dan beroep op een agentschap of tussenpersoon om hun reis naar Nederland te organiseren. Het agentschap of de tussenpersoon regelt doorgaans niet alleen het transport, maar ook de nodige documenten om grenzen te kunnen oversteken. De asielzoeker is kwetsbaar en afhankelijk en smokkelaars profiteren van die situatie. Die mensenhandelaars stellen meestal op een informele manier een afbetalingsplan op. Men houdt dure documenten soms achter bij aankomst of neemt ze in beslag. Daarnaast zijn er vaak extra kosten die mensen terug moeten betalen. Pas daarna mag men zich vrij bewegen. Het gaat om grote sommen geld en om die te kunnen betalen, werken veel mensen zwart. Dat gebeurt dan in prostitutiehuizen, massagesalons of in restaurants. Of in de tuinbouw, fruitteelt, bouwsector, of als dienstmeid. Vaak voor een erbarmelijk loon en onder slechte werkomstandigheden.

Vrouwen jonger dan 18 jaar kunnen in de jeugdprostitutie belanden. Dit kan bijvoorbeeld door tussenkomst van een loverboy: een pooier die meisjes via verleidingstechnieken inpalmt en hen op den duur in de prostitutie gaat uitbuiten. De scène in het filmpje toont deze situatie.

4.4 Tips en hulpmogelijkheden

Tips

- Slachtoffers van gedwongen prostitutie kunnen naar de politie gaan. Het is de taak van de politie om het slachtoffer te beschermen.
- Ook mensen die weten dat iemand wordt gedwongen tot prostitutie, kunnen de politie informeren.
- Mensen zonder geldige verblijfsvergunning die slachtoffer zijn van gedwongen prostitutie/mensenhandel, krijgen in Nederland bescherming.

Telefoonnummers en websites

Kijk voor meer informatie op:

- Over prostitutie: www.prostitutie.nl
- Over jeugdprostitutie: www.jeugdprostitutie.nu
- Over loverboys: www.bewareofloverboys.nl

Websites en telefoonnummers voor hulp:

- Slachtoffers van gedwongen prostitutie/mensenhandel: Bel Comensha: 033 448 11 86, www.comensha.nl
- Voor hulp en opvang kan ook worden gebeld naar Fier Fryslân: 0900 567 56 78, www.fierfryslan.nl

4.5 Wet- en regelgeving (animatie)

In Nederland is prostitutie niet strafbaar als de prostituee boven de 18 jaar is, én afkomstig uit een land uit de Europese Unie of een verblijfsvergunning heeft. Iedere prostituee moet in het bezit zijn van een werkvergunning.

Iemand dwingen tot prostitutie is altijd verboden en strafbaar. Vrouwen, kinderen én mannen kunnen slachtoffer worden van gedwongen prostitutie.

Gedwongen prostitutie is bijvoorbeeld mensenhandel. Mensenhandel wordt gedefinieerd als het uit winstbejag misbruik maken van en uitbuiten van mensen als een vorm van moderne slavernij, waarbij sprake is van fundamentele schending van de mensenrechten (Wetboek van Strafrecht, art. 273a).

Om mensenhandel tegen te gaan heeft de Nederlandse regering wetswijzigingen geïnitieerd rondom de registratie van de prostitutie in de gemeentes. Volgens de voorgestelde wetswijziging komt er voor alle soorten seksbedrijven (bordelen, clubs, escortbedrijven, bioscopen, massagesalons) een vergunningplicht. Voor zelfstandig werkende prostituees komt er een registratieplicht. Daarnaast wordt het gebruikmaken van illegale prostitutie strafbaar.

Jeugdprostitutie

Er wordt over jeugdprostitutie gesproken als het meisje/de jongen jonger is dan 18 jaar. Prostitutie onder 18 jaar is strafbaar. Dit geldt zowel voor exploitanten als voor klanten die gebruik maken van minderjarige prostituees.

Geen wettige verblijfsvergunning?

Voor slachtoffers van mensenhandel kan het feit dat ze geen verblijfsstatus hebben, reden zijn om geen hulp te zoeken. Voor deze gevallen is de B9 regeling van belang.

Met de term B9 regeling wordt gerefereerd op hoofdstuk B9 uit de Vreemdelingen-circulaire, bedoeld voor slachtoffers en getuigenaangevers van mensenhandel. Het doel ervan is slachtoffers van mensenhandel in staat te stellen aangifte te doen en zo de dreiging van onmiddellijke uitzetting weg te nemen. In het kort behelst de B9-regeling het recht op bedenktijd of een reflectieperiode van drie maanden waarin het slachtoffer in alle rust kan besluiten al dan niet aangifte te willen doen. De verwijdering uit Nederland wordt gedurende deze periode opgeschort. Het recht op aangifte heeft daaraan gekoppeld het recht op een tijdelijke verblijfsstatus (gedurende en ten behoeve van de strafrechtelijke procedure) het recht op opvang en (medische) zorg. Deze voorzieningen vloeien voort uit het recht op verblijf en hebben als doel slachtoffers niet alleen juridisch maar ook feitelijk in staat te stellen in Nederland te verblijven.

5. Film 3 Huiselijk geweld

5.1 De Scène en animatie

Omschrijving scène:

Locatie: Huiskamer
Personages: Man - Jean
Vrouw - Anna
Zoontje- Tom

In de huiskamer is Anna bezig met de huishouding. Tom speelt met een auto, Jean zoekt zijn portemonnee en raakt al snel geagiteerd. De spanning loopt op. Anna kijkt angstig naar Jean, schrikt van zijn bewegingen. Tom speelt steeds stiller. De zoektocht verplaatst zich naar de stoel, achter en onder de kussens. Jean schreeuwt tegen Anna; zij maakt zich zo onzichtbaar mogelijk. Tom duikt weg als vader langs loopt, hoewel deze geen oog voor hem heeft. We zien aan de situatie dat het niet voor het eerst gebeurt. Jean vindt de portemonnee tussen de kussens. Anna is blij dat het gevonden is, maar we zien aan Jean dat hij denkt dat zij het daar verstopt heeft (om zelf te gebruiken). Hij geeft haar een klap in het gezicht en beent met de portemonnee de kamer uit. Anna ademt even diep in door haar neus (om zich te vermennen, om de pijn en de schaamte weg te drukken). Dan glimlacht ze naar Tom.

Omschrijving animatie:

In de animatie is te zien hoe een man geweld gebruikt tegen zijn vrouw. Hoe de vrouw schreeuwt tegen haar man. En tot slot hoe de ouders geweld gebruiken tegen hun kind. De scènes eindigen in een rood kruis gericht op de verschillende vormen van geweld.

TIP: Toon eerst de scène en zet de dvd dan stil.

TIP: Toon na de scène en de animatie, scène 6 (Ken uw recht – zoek hulp). Aan de hand van deze scène kunt u nog dieper ingaan op hulpmogelijkheden.

5.2 Suggesties en informatie voor nabespreking

Mogelijke discussievragen bij scène:

- Wat is het onderwerp dat in de scène wordt besproken?
  - Wat doet de man?
  - Wat doet de vrouw?
  - Wat zou hij/zij anders kunnen doen?
- Is de scène herkenbaar?
- De scène kan ook andersom plaatsvinden; de vrouw is dan de pleger. Is die situatie herkenbaar/wel eens in omgeving gezien?
- Wat zou de man/vrouw anders kunnen doen?
- Wat zou u iemand adviseren in deze situatie (slachtoffer en pleger)?
- Naar wie kan het slachtoffer gaan voor hulp (man/vrouw)?

- Naar wie kan de pleger gaan voor hulp (man/vrouw)?
- Wat is het effect op kinderen als zij de situatie meemaken die in de scène wordt gespeeld?

Het animatie deel en wet- en regelgeving:

Mogelijke vragen:

- Weet u wat de regels zijn in Nederland/bij het COA? Als er geweld gebruikt wordt?
- Weet u welke rechten slachtoffers hebben?
- Weet u welke hulpmogelijkheden er zijn?
- Kent u iemand die daarvan gebruik heeft gemaakt?

Voor de vragen en informatie over hulpmogelijkheden is het handig om scène zes (*Ken uw recht – zoek hulp*) te tonen.

De volgende paragrafen bieden achtergrondinformatie om de discussie te voeren en nodige informatie te bieden. Voor uitgebreid overzicht en informatie over hulpmogelijkheden, zie hoofdstuk acht.

5.3 Informatie voor de doelgroep

In de scène komen fysiek en psychisch geweld aan bod. Fysiek wanneer Jean Anna slaat, psychisch door het geschreeuw van Jean tegen Anna en de dreiging van geweld waardoor Anna erg nerveus wordt.

Naast fysiek en psychisch geweld valt ook seksueel en economisch geweld onder partner/huiselijk geweld. Zowel mannen als vrouwen kunnen slachtoffer en pleger zijn van partnergeweld. Maar de situatie kan ook van toepassing zijn op ouders en kinderen. Het kan dan gaan om lichamelijke kindermishandeling, verwaarlozing, maar ook om seksueel misbruik van kinderen. Van belang is dat zowel slachtoffers als plegers hulp kunnen zoeken in Nederland. In Nederland bestaan door het hele land opvanghuizen waar bescherming en onderdak wordt geboden op een geheim adres.

Partnergeweld is geweld in een relatie tussen twee (liefdes)partners. Elk gewelddadig gedrag ten opzichte van de (ex-)partner is partnergeweld. Ook elke bedreiging van de (ex-)partner met als doel om de ander te controleren en te domineren is partnergeweld. De bedreiging of dat gewelddadig gedrag herhaalt zich of kan zich herhalen.

Partnergeweld:

Fysiek: in elkaar slaan, in de buik schoppen, aan de haren trekken, van de trap of uit het raam gooien, messteken toebrengen, wurgen, vermoorden, enzovoort.

Psychisch: negeren, uitschelden, opsluiten, niet in de moedertaal mogen praten, geen nieuwe mensen mogen ontmoeten, dreigen om de relatie te verbreken, dreigen met moord, zelfmoord of gedwongen terugkeer, niet toelaten kinderen nog te zien enzovoort.

Seksueel: dwingen tot bepaalde seksuele handelingen, verplicht moeten kijken naar porno/masturbatie, zich moeten uitkleden terwijl anderen toekijken, verkrachting enzovoort.

Economisch: geld moeten afgeven, geen geld krijgen om eten te kopen, niet naar de les mogen, niet mogen werken, geen bankrekening mogen hebben enzovoort.

Partnergeweld is strafbaar. Het kan ernstige gevolgen hebben op fysiek, seksueel en psychisch vlak. Fysieke gevolgen zijn bijvoorbeeld: schrammen, kneuzingen,

breuken, hersenschudding, brandwonden, niet meer kunnen werken of een blijvende handicap. Op seksueel vlak veroorzaakt het geweld naast letsels ook afkeer tegenover liefkozingen, agressieve reactie op aanrakingen, erectiestoornissen of obsessies.

Psychische gevolgen zijn bijvoorbeeld:

- Schaamte, een gevoel van mislukking, gebrek aan zelfrespect en zelfvertrouwen.
- Beschadigde reputatie, verstoten worden door familie of gemeenschap, haat hebben tegen het gastland, onvrijwillige einde van de relatie, verstoord sociaal functioneren, afzondering.
- Psychosomatische klachten: slaapstoornissen, eetstoornissen en concentratiestoornissen, hyperventilatie, hoofdpijn of stress.
- Psychisch een wrak zijn, angstaanvallen of nachtmerries hebben, walgen van zichzelf, het geweld herbeleven of depressie.
- Verslaving, criminaliteit, zelfverminking, zelfmoordgedachten of zelfmoord.

Partnergeweld heeft niet alleen gevolgen voor het slachtoffer, maar ook voor andere gezinsleden en in het bijzonder voor de kinderen. De kans is groter dat zij later in eigen relaties ook geweld plegen of slachtoffer worden.

Kinderen zijn extra kwetsbaar in geweldssituaties. Het is belangrijk dat zij weten wat te doen bij geweld tussen hun ouders zoals bijvoorbeeld schuilen bij de burens of de politie bellen. Juist voor kinderen is het essentieel dat ze altijd een vertrouwenspersoon hebben.

Leefomstandigheden spelen een belangrijke rol bij partnergeweld, bijvoorbeeld op het vlak van wonen, werken en de combinatie gezin, arbeid en inkomen. Partnergeweld hangt vaak samen met een verhoging van stress. In een asielsituatie kunnen de volgende elementen stress veroorzaken: niet mogen werken, niet kunnen instaan voor het gezinsinkomen, geen netwerk hebben, bij elkaar moeten blijven omwille van een verblijfsvergunning, enzovoort.

5.4 Tips en hulpmogelijkheden

Tips

- Slachtoffers of getuigen van huiselijk geweld kunnen naar de politie gaan of de huisarts voor advies.
- Andere steun zoeken: Steunpunt Huiselijk Geweld of in geval van verblijf in de opvang de contactpersonen.

Websites en telefoonnummers voor hulp:

- Hulp voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld: Steunpunt Huiselijk Geweld: 0900 – 126 26 26. Kijk op www.shginfo.nl voor meer informatie en voor verwijzing naar de vrouwen- of mannenopvang, die bescherming en onderdak bieden op een geheim adres.

Andere telefoonnummers en websites:

- Politie: 0900-8844
- Ongeval en agressie: 112
- Kindertelefoon: 0800-0432 (iedere dag tussen 14.00 tot 20.00 uur, ook in het weekend en op feestdagen) of chatten: www.kindertelefoon.nl.
- Advies- & Meldpunt Kindermishandeling: 0900 123 1230
- Sensor, telefonische hulpdienst: 0900 – 0767 en internethulpverlener: www.sensor.nl

5.5 Wet- en regelgeving (animatie)

Veel vormen van huiselijk en partnergeweld zijn strafbaar. Slachtoffers kunnen aangifte doen, maar ook getuigen van geweld kunnen naar de politie gaan.

Bij ingrijpen, aanhouding en vervolging door politie en OM wordt gebruik gemaakt van de volgende wet- en regelgeving:

Wetboek van Strafrecht

- Misdrijf tegen de openbare orde (art. 138);
- Misdrijven tegen de zeden (art. 242, 243, 246);
- Verlating van hulpbehoevenden (art. 255, 257);
- Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 282, 284, 285, 285b);
- Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287, 289);
- Mishandeling (art. 300 t/m 304);
- Vernieling of beschadiging (art. 350).

Wetboek van strafvordering

- Artikel 67.

Zie voor meer informatie: juridische aspecten huiselijk geweld (de Boer, 2009) of www.huiselijkgeweld.nl

Vreemdelingenrecht

Mensen die voor hun verblijfsvergunning afhankelijk zijn van partners en binnen drie jaar bij die partners weggaan, verliezen het recht om in Nederland te verblijven. Maar is de relatie verbroken omwille van bewezen geweld dan kan men een zelfstandig verblijfsrecht krijgen. Dit geldt ook voor vrouwen die door hun partner misbruikt werden in het land van herkomst. Verbrekingen van de relatie tijdens de asielprocedure heeft meestal geen invloed op de procedure.

Wet tijdelijk huisverbod

De Wet tijdelijk huisverbod houdt in dat een pleger van huiselijk geweld (a) zijn of haar woning tien dagen niet mag betreden en (b) geen contact mag opnemen met partner en eventueel kinderen. Het huisverbod heeft tot doel escalatie te voorkomen door te voorzien in een afkoelingsperiode waar binnen hulpverlening op gang kan komen. Voor professionals die met deze wet te maken hebben bestaat er een website: www.huisverbod.nl. Aan de website is ook de helpdesk huisverbod gekoppeld voor professionals.

Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

De toekomstige Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wordt naar verwachting van kracht in 2011. Deze wet heeft tot doel vroegtijdig signaleren en handelen te bevorderen. Organisaties en zelfstandige professionals in welzijn, (jeugd)gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning evenals politie en justitie worden verplicht de meldcode te hanteren. De meldcode is geen meldplicht maar biedt handvatten voor zorgvuldig onderzoek van signalen en andere stappen alvorens tot een melding of handeling te komen. Op 1 februari 2010 is het basismodel meldcode door het ministerie van VWS gepresenteerd. Zie de website: www.meldcode.nl.

6. Film 4 Eergerelateerd geweld

6.1 De scène en animatie

Omschrijving scène:

Locatie: schoolbanken, winkel

Personages: Twee schoolvriendinnen Eva en Tanya.

Twee jonge vrouwen Eva en Tanya zitten op school. Tanya draagt een hoofddoek. De les is voorbij en de twee vriendinnen gaan de stad in. In een modezaak dagen ze elkaar uit om gewaagde kleding te passen. Voor de lol maken ze met hun mobiele telefoon foto's van elkaar. Eva maakt in het pashokje een foto van Tanya in een gewaagde outfit.

Eerst is het leuk, maar als Tanya de foto's terug ziet en ziet dat er mensen langslopen, slaat de paniek toe: Heeft iemand mij gezien? Wat zullen mensen denken? Het duurt een paar seconden voor Eva ook snapt dat Tanya reëel gevaar loopt door wat ze zojuist hebben gedaan. Het is een onderhuidse dreiging waar ze beiden bekend mee zijn. Het volgende beeld dat we zien, is Eva die weer in de schoolbanken zit. De plek naast haar is leeg. Eva maakt zich ongerust.

Omschrijving animatie:

In de animatie is ten eerste de situatie in de scène te zien. Ten tweede komen een jongen en een meisje, een stel in beeld. Beiden behoren tot een andere groep. De groep van het meisje accepteert de relatie niet en verstoot hen. De agressie die getoond wordt door de 'groep' wordt bedekt met een rood kruis.

TIP: Toon eerst de scène en zet de dvd dan stil.

TIP: Toon na de scène en de animatie, scène 6 (Ken uw recht – zoek hulp). Aan de hand van deze scène kunt u nog dieper ingaan op hulpmogelijkheden.

6.2 Suggesties en informatie voor nabespreking

Mogelijke discussievragen bij scène:

- Welk onderwerp wordt in de scène verbeeld?
- Is de situatie herkenbaar?
- Waar gaat het hier om? Welke eer?
- Wat verstaat u onder eer?
  - Voor mannen/voor vrouwen?
  - Wat zijn de positieve aspecten van eer?
  - Wat zijn de negatieve aspecten van eer?
  - Kent u situaties van geweld vanwege de eer? Wat gebeurde er?
- Roddelen – wordt er in uw familie of dorp wel eens geroddeld? – Waarom? – Wie? – Wat heeft dat voor consequenties?
- Hoe kan dit meisje beter omgaan met de druk?
- wat doe je als je bang bent voor wraak uit de familie?

Animatie deel en wet- en regelgeving:

Mogelijke vragen:

- Weet u wat de regels zijn in Nederland/bij het COA? Als er geweld gebruikt wordt?
- Weet u welke rechten slachtoffers hebben?
- Weet u welke hulpmogelijkheden er zijn?
- Kent u iemand die daarvan gebruik heeft gemaakt?

Voor de vragen en informatie over hulpmogelijkheden is het handig om scène zes (*Ken uw recht – zoek hulp*) te tonen.

De volgende paragrafen bieden achtergrondinformatie om de discussie te voeren en nodige informatie te bieden. Voor uitgebreid overzicht en informatie over hulpmogelijkheden, zie hoofdstuk acht.

6.3 Informatie voor de doelgroep

Het thema van deze scène is eengerelateerd geweld. Het gaat ook over sociale controle.

In sommige gemeenschappen bestaan er strenge regels over hoe mannen en jongens zich moeten gedragen en hoe vrouwen en meisjes moeten handelen. Meisjes mogen bijvoorbeeld niet met jongens praten. Na schooltijd moeten ze meteen naar huis. Ze moeten maagd blijven tot het huwelijk, maar moeten ook kuis zijn in gedrag en kleding. Ze mogen geen aanleiding geven tot roddels in de gemeenschap. Dat geldt ook voor getrouwde vrouwen, want anders komt de familie-eer in gevaar. De man heeft de taak die eer te bewaken en om deze te herstellen als ze geschonden is.

Families kunnen zich gedwongen voelen om een geschonden eer te herstellen of de eer te zuiveren. Dat heet eengerelateerd geweld. Eengerelateerd geweld kan verschillende vormen aannemen. Bijvoorbeeld: een uitgaansverbod, opsluiting, naar het herkomstland terugsturen of dwingen om te trouwen. Soms ook verstoting of moord, de zogenaamde eerwraak. Ook jongens of mannen kunnen slachtoffer worden, bijvoorbeeld omdat de familie hun partners niet accepteert. Omwille van een andere culturele, politieke of religieuze achtergrond misschien. Dit geldt eveneens voor homoseksuelen (of wanneer mannen of jongens weigeren om hun zus te controleren).

Bij eengerelateerd geweld zijn er vaak meerdere daders en worden ook meerdere mensen vervolgd voor medeplichtigheid (verschilt vaak van huiselijk geweld). Bijvoorbeeld binnen een gezin: een moeder vertelt waar de dochter is op een bepaald tijdstip, de vader koopt een wapen, de broer voert de eerwraak uit.

Taboe

De Verenigde Naties (VN) schat dat per jaar wereldwijd 5.000 vrouwen en meisjes worden vermoord vanwege de familie-eer. Vooral in het Midden-Oosten, Noord-Afrika en Centraal-Azië leeft die traditie.

Sommige vrouwen zien een gedwongen huwelijk, verstoting of moord als het noodlot en denken dat zelfmoord de enige uitweg biedt. Er zijn echter ook andere mogelijkheden om dit geweld te voorkomen. Bijvoorbeeld door eengerelateerd

geweld bespreekbaar te maken in vriendenkringen, op scholen, en op andere plaatsen. Of door professionele hulpverleners in te schakelen

Ook mensen buiten de eigen gemeenschap kunnen helpen, contacten leggen buiten de eigen gemeenschap kan daarom van groot belang zijn, bijvoorbeeld contacten met vertrouwenspersonen op school, een Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld in de buurt of iemand uit de Vrouwenopvang.

Tip

- Dreigt er eerwraak? Dan is het verstandig slachtoffers aan te raden te vluchten naar een vertrouwenspersoon of een vluchthuis (vrouwenopvang).

6.4 Tips en hulpmogelijkheden

Tips

- Slachtoffers die zich bedreigd voelen of geweld hebben ondergaan kunnen naar de politie of de huisarts gaan.
- Het slachtoffer kan hulp en steun vragen aan familieleden en vrienden die hij/zij vertrouwt.
- In het AZC, op het werk of school zijn vertrouwenspersonen die ingeschakeld kunnen worden.

Telefoonnummers en websites:

- Steunpunt Huiselijk Geweld 0900 126 26 26 voor verwijzing naar de vrouwen- of mannenopvang, die bescherming en onderdak bieden op een geheim adres.
- Voor jongeren tussen de 14 t/m 23 jaar, vrouw en slachtoffer van eergeerelateerd geweld. Fier Fryslân: 0900 – 567 5678, www.fierfryslan.nl. De Bocht: 013 – 543 30 73 (ma-vr 9.00-10.00 uur en 13.00-14.00 uur), www.debocht.nl.

6.5 Wet- en regelgeving (animatie)

Er is geen aparte wetgeving voor eergeerelateerd geweld en niet alle vormen zijn strafbaar. Het strafrecht kan worden ingezet als de dreiging van eergeerelateerd geweld de strafrechtelijke normen overschrijdt.

Onderstaande opsomming zijn mogelijke vormen van eergeerelateerd geweld die strafbaar zijn. Ook achterlating en kindontvoering vallen hieronder.

- Zeden (art. 239 t/m 253);
- Belediging (art. 261 t/m 271);
- Vrijheidsberoving (art. 282);
- Bedreiging en intimidatie (art. 284- 285);
- Levensdelicten (art. 287 t/m 295);
- Mishandeling (art. 300 t/m 306);
- Dood, zwaar lichamelijk letsel (art. 307-308);
- Diefstal met geweld (art. 312 lid 1 en lid 2 sub 4).

Zie voor meer informatie: www.huiselijkgeweld.nl.

7. Film 5 Discriminatie van homoseksuelen

7.1 De Scène

Situatieomschrijving

Locatie: Fotostudio

Personages: Twee bruidsparen en een fotograaf

Een fotostudio waar net getrouwde stelletjes zich laten fotograferen door een fotograaf. Allereerst is daar een pasgehuwd stel – een man en een vrouw – dat gefotografeerd wordt. Daarna is het de beurt aan twee pasgehuwde mannen.

Animatie:

De animatie laat twee gehuwde koppels zien: vrouw-vrouw en man-man. Daarna wordt het verbod op discriminatie tegen homoseksualiteit verbeeld. In de eerste animatiereeks wordt een groene V getoond, bij de laatste een rood kruis.

TIP: Toon eerst de scène en zet de dvd dan stil.

TIP: Toon na de scène en de animatie, scène zes (Ken uw recht – zoek hulp). Aan de hand van deze scène kunt u nog dieper ingaan op hulpmogelijkheden.

7.2 Suggesties en informatie voor nabespreking

Homo- en biseksualiteit is van alle tijden en culturen. Er wordt echter in iedere cultuur weer anders mee om gegaan. Belangrijk is daarom om er *niet* vanuit te gaan dat deelnemers bekend zijn met het begrip 'homo- en biseksualiteit' zoals dat in Nederland bekend is. In veel landen denkt men bijvoorbeeld dat homoseksualiteit hetzelfde is als pedoseksualiteit of verkrachting; in veel talen is er slechts één woord om te verwijzen naar zowel homoseksualiteit als pedoseksualiteit. Men kan hierdoor soms niet begrijpen waarom Nederlanders begrip vragen voor 'deze praktijken'. Ook denkt men vaak dat homoseksualiteit alleen met seksuele handelingen te maken heeft en niets met gevoelens van genegenheid of verliefdheid. Daarbij is in veel landen onbekend dat vrouwen ook homoseksuele relaties kunnen aangaan. Biseksualiteit is vaak een onbekend begrip.

Het verdient aanbeveling om allereerst basisinformatie te geven over wat homo- en biseksualiteit zijn en deze helder, duidelijk en feitelijk te presenteren.

Aanbeveling: toon eerste de scène en zet de DVD dan stil

Mogelijke discussievragen:

- Wat ziet u in deze scène?
- Wat vindt u daarvan? Hoe zou dat komen?

- Hoe werd in uw herkomstland omgegaan met homoseksualiteit?
- Wat vindt u daarvan?
- Waar zou een man tegenaan lopen als hij verliefd wordt op een man? En een vrouw als zij verliefd wordt op een vrouw?
- In Nederland en Denemarken, hebben volgens de grondwet alle mensen dezelfde rechten en vrijheden. Wat vindt u daarvan?
- Hoe kunt u voorkomen dat iemand met homoseksuele gevoelens of contacten wordt bedreigd met geweld of te maken krijgt met discriminatie?

Voor meer tips over het bespreekbaar maken van homoseksualiteit onder etnische doelgroepen:

http://www.movisie.nl/129306/def/home/homoemancipatie/toolkit_bespreekbaarheid_homoseksualiteit_in_etnische_kring

Animatie en wet- en regelgeving:

Mogelijke vragen:

- Weet u wat de regels zijn in Nederland/bij het COA? Als er discriminatie voorkomt of geweld gebruikt wordt?
- Weet u welke rechten slachtoffers hebben?
- Weet u welke hulpmogelijkheden er zijn?

Voor de vragen en informatie over hulpmogelijkheden is het handig om scène zes (*Ken uw recht – zoek hulp*) te tonen.

De volgende paragrafen bieden achtergrondinformatie om de discussie te voeren en nodige informatie te bieden. Voor uitgebreid overzicht en informatie over hulpmogelijkheden zie hoofdstuk acht.

7.3 Informatie voor de doelgroep

Mensen die op mensen van hetzelfde geslacht vallen worden in Nederland *homoseksuelen* (kort: *homo's*) genoemd. Vrouwen die op vrouwen vallen worden meestal *lesbisch* genoemd. Er zijn ook mensen die zich seksueel aangetrokken voelen of verliefd worden op zowel mannen als vrouwen. Die mensen noemt men *biseksuelen* (kort: *bi's*). Sommige mannen voelen dat zij eigenlijk meer vrouw zijn, en sommige vrouwen voelen dat zij eigenlijk meer man zijn. Deze mensen worden *transgenders* genoemd.

Waarom iemand 'homoseksueel' wordt is niet precies bekend. Het lijkt erop dat erfelijkheid een rol speelt; net zoals iemand een talent kan hebben voor muziek of juist voor sport. Bekend is ook dat het proberen te genezen of behandelen van homoseksualiteit niet werkt en bij de persoon in kwestie veel leed veroorzaakt.

Mensen die ontdekken dat ze zich seksueel aangetrokken voelen tot iemand van hetzelfde geslacht kunnen daarvan schrikken. Het kan zeer verwarrend zijn en leiden tot het gevoelens van schaamte en eenzaamheid.

Soms kunnen mensen te maken krijgen met geweld omdat ze homoseksuele gevoelens of contacten hebben, bijvoorbeeld geweld vanuit de familie. De familie vindt dat de familie-eer (of de goede naam van de familie) wordt geschonden. De familie wil voor de buitenwereld geheim houden dat binnen hun familie homoseksualiteit voorkomt. Men dwingt daarom degene met homoseksuele gevoelens of contacten om te trouwen, om een genezingsritueel te ondergaan. Of

ze gaan hem/haar mishandelen en thuis opsluiten. Dit is een vorm van *eergerelateerd geweld*.

In Nederland vinden veel mensen homoseksuele gevoelens geen probleem. Zij menen dat ieder zelf mag kiezen hoe hij of zij leeft. Toch is er ook een kleine groep mensen dat wel moeite heeft met homoseksualiteit. Ook komt het voor dat mensen gepest worden in de eigen buurt of in elkaar geslagen op straat. Als iemand slachtoffer is van zo'n vorm van geweld, kan hij of zij het beste naar de politie gaan.

7.4 Tips en hulpmogelijkheden

- Kijk voor meer informatie over homoseksualiteit op www.allesovergay.nl of www.respect2love.nl;
- Zie ook voor informatie over homoseksualiteit www.coc.nl. Op de website staat een overzicht van COC verenigingen in heel Nederland;
- Gay & Lesbian Switchboard voor informatie: 020 – 623 65 65 (ma-vr 12.00 – 18.00 uur, za-zo 16.00 – 18.00 uur), www.switchboard.nl;
- i2rotterdam is voor allochtonen met homoseksuele gevoelens. i2trotterdam biedt persoonlijke ondersteuning. Je kunt bellen met de infolijn (010 - 206 72 22) op ma-di-do en vrijdag. Ook is er site met een forum, kun je vragen stellen via email (info@i2rotterdam.nl);
- Bij Veilige Haven kunnen alle jonge mensen uit multicultureel Amsterdam en omgeving met homo-, biseksuele, lesbische en transgender gevoelens terecht. Bel: 020 – 573 94 01 (do. 14.00 – 17.00 uur) www.veilige-haven.nl. Veilige Haven biedt ook steun en opvang;
- Op zoek naar hulp of ondersteuning? Of een veilige plek? Advies en Steunpunt Huiselijk geweld: 0900-1262626 (5 cent per minuut).

7.5 Wet- en regelgeving

De Nederlandse staat erkent drie soorten huwelijken: twee volwassenen mannen, twee volwassenen vrouwen, volwassen man en een volwassen vrouw).

Twee mannen en twee vrouwen kunnen ook kinderen adopteren. Of ze kunnen een kind dat niet biologisch verwant is aan beiden samen als ouders opvoeden. Ook voor mensen die ongehuwd samen wonen gelden dezelfde rechten.

Deze rechten passen bij het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod die zijn verankerd in de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*, artikel 1: alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en in rechten geboren.

Als iemand op grond van seksuele voorkeur wordt lastiggevallen, bedreigd, gestalkt, verkracht en/of mishandeld, is dit strafbaar.

8. Film 6 Ken uw recht - Zoek hulp

8.1 De animatie

In dit filmpje komen kort beelden van de scènes en animaties van de vijf voorafgaande filmpjes nog een keer in beeld. Het volgende deel is puur animatie waarin de zoektocht naar diverse hulpmogelijkheden verbeeld wordt. De tekening verbeeldt de twijfel en het gevoel van onzekerheid bij het zoeken naar hulp. Hij bestaat uit een doolhof waaruit een aantal pijlen komen die naar specifieke hulpmogelijkheden wijzen. Een aantal van deze hulpmogelijkheden is weergegeven in een illustratie:

- Telefoon: zelfhulp;
- Politieagent: politie;
- Dokter / huisarts;
- Man achter loket: COA/of andere organisaties;
- Huis met armen: opvanghuizen. Steunpunt huiselijk geweld of veilige plek
- Huis met man, vrouw, kind: familie/vrienden

De overige pijlen duiden erop dat er meer hulpmogelijkheden zijn dan afgebeeld in de animatie.

Rechten

Elk mens heeft recht op leven, zorg, juridische hulp, veiligheid en bescherming. Die rechten gelden overal ter wereld en zijn niet verbonden aan het hebben van een verblijfsvergunning.. Dit staat in de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*.

Ook asielzoekers of mensen die geen wettig verblijf hebben, kunnen zich beroepen op deze basisrechten.

Hulp zoeken

De stap om hulp te zoeken bij geweld blijkt moeilijk. Dit kan komen omdat de personen die hulp nodig hebben het moeilijk vinden om te praten over wat er is gebeurd; zij niet weten naar wie zij toe moeten gaan; in onzekerheid zijn over hun verblijfsstatus en bang zijn dat ze het proces (negatief) zullen beïnvloeden als zij actie ondernemen.

Deze animatie kan dienen om het hulpzoekgedrag te bespreken. Hoe kijken de deelnemers er tegenaan?

Hulpmogelijkheden algemeen

- In geval van nood – alarmnummer: 112;
- De huisarts luistert, geeft advies en verleent medische zorg;
- Voor slachtoffers van huiselijk geweld en plegers die hun gedrag willen veranderen: Steunpunt Huiselijk Geweld: 0900 – 126 26 26;
- Geen spoed, wel hulp nodig? In alle geweldssituaties kunt u altijd de politie bellen: 0900 – 88 44;
- Voor slachtoffers van geweld: Slachtofferhulp: 0900 – 01 01 (ma-vr 9.00-17.00 uur), www.slachtofferhulp.nl;

- Voor kinderen die slachtoffer of getuige zijn van geweld. De Kindertelefoon: 0800 – 04 32 (elke dag 14.00 – 20.00 uur, ook in het weekend en op feestdagen);
- Taalproblemen? Bij elke zorgorganisatie is een gratis tolk te vragen.

8.2 Verblijfsvergunning

Mogelijke discussievragen:

- Wat gebeurt er als iemand de relatie verbreekt tijdens de asielpcedure?
- Wat gebeurt er als iemand afhankelijk is van zijn/haar partner voor de verblijfsvergunning en hij/zij gaat bij hem of haar weg vanwege bewezen geweld?
- Zijn mensen bang voor deze vermeende consequenties?
- Wordt terugsturen naar het land van herkomst gebruikt als dreiging door partners?

Nuttige informatie: als iemand afhankelijk is van een partner voor de verblijfsvergunning en hij of zij gaat binnen drie jaar bij deze partner weg, dan verliest men het recht om in Nederland te verblijven.

Als echter de relatie is verbroken vanwege bewezen geweld kan men wel zelfstandig verblijfsrecht krijgen middels een aangifte bij de politie of een medische verklaring. Dit geldt ook voor vrouwen die in het land van herkomst mishandeld werden. Als de relatie tijdens de asielpcedure verbroken wordt, heeft dat meestal geen invloed op de procedure.

8.3 Politie

Veel mensen zijn vanuit ervaringen in het land van herkomst bang voor de politie. Het is daarom van belang om te proberen die angst weg te nemen en duidelijk te maken dat men in Nederland ook voor hulp naar de politie kan stappen.

Mogelijke vragen:

- Welke rol had de politie in het land van herkomst?
- Welke rol heeft de politie in Nederland?
- Zijn er verschillen?
- Wat kan de politie doen als zij geweld zien?
- Wat houdt vrouwen/mannen tegen om naar de politie te gaan voor hulp of aangifte doen?
- Wie kan aangifte doen bij geweld?

Tips over aangifte bij de politie

- Zo snel mogelijk, dan zijn de geweldsporen nog zichtbaar. Zo worden meerdere onderzoeken voorkomen.
- De politieambtenaar moet een aantal pijnlijke vragen stellen. Dit is onaangenaam maar noodzakelijk om bewijzen te verzamelen.
- Fotokopieën meenemen van alle bewijsstukken: attesten, getuigschriften, brieven, foto's. Originelen bewaren op een veilige plaats.
- Verklaringen zorgvuldig nalezen alvorens te ondertekenen. Onduidelijke passages laten veranderen in duidelijke taal.
- Een afschrift vragen van de verklaring en de naam vragen van diegene die de klacht registreert.
- Slachtoffers van seksueel geweld kunnen het best direct naar de politie gaan om aangifte te doen zonder zichzelf of hun kleren van tevoren te wassen omdat daarop belangrijke sporen kunnen zijn achtergebleven. Na de

aangifte is het aan te raden naar een specialist te gaan of naar spoedopname.

Er zijn veel mogelijkheden om plegers van geweld te straffen. Gespecialiseerde advocaten kunnen daarover ondersteuning en advies geven. Voor sommige procedures is het verplicht om een advocaat in te schakelen. Voor mensen met weinig geld zijn de kosten beperkt. Diensten als Slachtofferhulp geven informatie en advies en ze helpen bij de verwerking.

Juridische aanpak na geweld

Een strafzaak begint meestal wanneer een slachtoffer of een getuige dat meldt bij de politie. Wil het slachtoffer geen aangifte doen? Of trekt hij of zij die aangifte in? Dan kan de politie toch een onderzoek starten. De politie kan de pleger arresteren en hem of haar een aantal uren op het bureau vasthouden. Is het geweld ernstig of is er kans op herhaling? Dan kan de politie de pleger langer vasthouden. Dat noemt men voorlopige hechtenis. De officier van justitie (van het Openbaar Ministerie) beslist daarna of de pleger voor de rechter moet verschijnen. Gebeurt dat niet? Dan wordt de pleger niet vervolgd. Komt er wel een rechtszaak? Dan beslist de rechter of er sprake is van een misdrijf en welke straf de dader krijgt.

8.4 Dokter/huisarts

Voor hulp bij gendergerelateerd geweld kan men ook terecht bij een dokter, doorgaans een huisarts. Enerzijds kan de huisarts gezondheidszorg bieden na geweld, anderzijds kan de huisarts als vertrouwenspersoon worden geraadpleegd.

Mogelijke discussievragen:

- Waarvoor kun je terecht bij de huisarts?
- Wat zijn jullie ervaringen met de huisarts?

Tips over bezoek aan de huisarts

- Tolk:

In geval van tolken: eerst een telefonische afspraak bij de huisarts maken. Bij onvoldoende spreken van de Nederlandse taal door een Nederlands sprekende persoon een afspraak laten maken. In dat geval ook vragen of bij het consult een tolk ingeschakeld kan worden.

- Consult:

Een consult duurt doorgaans tien minuten. Voor meer klachten kan een dubbel consult worden aangevraagd. Het is handig om punten en vragen voor de huisarts van tevoren op papier te zetten. Zo wordt voorkomen dat belangrijke zaken onbesproken blijven. Bij een eerste bezoek is het verzekeringspasje nodig.

- Onverzekerd en/of illegaal in Nederland zonder verblijfsvergunning:

Degenen die niet rechtmatig in Nederland verblijven en/of zich niet kunnen verzekeren hebben geen verzekeringspasje. In dat geval hoort de huisarts toch medisch noodzakelijke zorg te verlenen. Medisch noodzakelijke zorg is omschreven door de medische beroepsgroepen als passende en verantwoorde zorg. Dit kan uitgelegd worden als alle zorg die in het kader van het basiszorgverzekering geleverd wordt. Financiële redenen, bijvoorbeeld niet verzekerd zijn, dienen ondergeschikt te zijn aan medische argumenten bij het wel of niet verlenen van zorg. In de praktijk blijken er nog grote verschillen in de bereidheid van artsen om zorg te verlenen.

- Beroepsgeheim:

De huisartsen in Nederland hebben een beroepsgeheim. Zij mogen geen informatie over patiënten doorgeven aan derden zoals bijvoorbeeld: advocaten, maatschappelijke werkers en politie.

- Patiëntenrechten:

1. Recht op kwaliteitsvolle dienstverlening;
2. Recht op vrije keuze van zorgverlener
3. Recht op bescherming van persoonlijke levenssfeer;
4. Recht op informatie;
5. Recht op toestemming;
6. Recht op inzage van het patiëntendossier;
7. Recht op klachtenbemiddeling;
8. Recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Niemand mag aanwezig zijn bij een behandeling of een onderzoek, die hiervoor niet strikt nodig is, tenzij daarvoor nadrukkelijke toestemming is.

- Verwijzing:

De huisarts kan doorverwijzen naar andere zorg- en hulpverleners, bijvoorbeeld naar het Steunpunt Huiselijk Geweld. De contactgegevens van de zorgverlener kunnen op het verwijsbriefje worden vermeld.

8.5 Zelfhulp

Veel mensen durven niet te praten over gendergerelateerd geweld. Het is belangrijk om daarover te praten. Als iemand beslist thuis te blijven, dan kan zij/hij toch een aantal maatregelen nemen om de eigen veiligheid te waarborgen.

Mogelijke discussievragen:

- Wat kan je zelf doen als je slachtoffer bent van geweld?
- Hoe zorg je ervoor dat je in een veilige situatie beland?

Voorbeeld: er is sprake van huiselijk geweld en kinderen zijn hiervan de dupe. Een mogelijkheid is om met de kinderen af te spreken dat mocht een incident zich voordoen, zij naar de burens gaan of andere bevriende mensen.

8.6 COA

Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) is dé opvangorganisatie die zorgt voor opvang van vreemdelingen. In opdracht van het ministerie van Justitie biedt het COA mensen in een kwetsbare positie veilige huisvesting aan en ondersteunt in de voorbereiding op hun toekomst in Nederland of elders. Het gaat vooral om asielzoekers en vluchtelingen, en om specifieke groepen zoals alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

Mensen die binnen het COA verblijven kunnen gendergerelateerd geweld bespreken met de begeleider. De begeleider kan zelf ondersteuning bieden en/of doorverwijzen.

8.7 Opvanghuizen

In Nederland bestaan verschillende vormen van opvang voor slachtoffers en daders van gendergerelateerd geweld: crisisopvang, ambulante opvang en residentiële opvang vaak op een geheime locatie. Afhankelijk van situatie en behoeftes kan men een beroep doen op een van deze opvangvormen.

8.8 Steunpunt Huiselijk Geweld

Steunpunt Huiselijk Geweld biedt een luisterend oor en advies en eventueel ondersteuning. Het Steunpunt is dagelijks telefonisch bereikbaar (0900 126 26 26). Zowel slachtoffers, getuigen/omstanders als plegers kunnen contact opnemen. Bellen kan altijd anoniem. De website van het Steunpunt biedt informatie in verschillende talen.

8.9 Slachtofferhulp

Slachtofferhulp Nederland biedt gratis hulp aan na een misdrijf of verkeersongeluk. De hulp wordt geboden aan slachtoffers, waaronder ook nabestaanden, getuigen en betrokkenen worden gerekend. Doel is het slachtoffer te ondersteunen bij het verwerken van de gebeurtenis. De zelfredzaamheid en weerbaarheid van het slachtoffer zijn daarbij het uitgangspunt.

Iedereen kan slachtoffer worden van een misdrijf, bijvoorbeeld een inbraak, een verkeersongeval, aanranding, diefstal, bedreiging, mishandeling, stalking, verkrachting of moord.

Angst, woede, verdriet, schuldgevoelens zijn maar enkele voorbeelden van gevoelens die kunnen opkomen na zo'n schokkende gebeurtenis. Sommige slachtoffers kunnen niet meer goed slapen of eten. Ze kunnen zich niet concentreren of hebben dagenlang lichamelijke klachten. Anderen worden rusteloos en agressief of ze kunnen niet stoppen met huilen. Ernstig en langdurig geweld veroorzaakt meer en hevigere psychische klachten. Jonge slachtoffers zijn extra kwetsbaar.

Het verwerken van geweld kan lang duren en is niet makkelijk. Dit proces verloopt stap voor stap en is voor iedereen anders, bij de een gaat het makkelijker dan bij de ander.

8.10 Daderhulp

Ook daders kunnen hulp krijgen. In sommige gevallen legt de rechter dit ook als straf op.

Plegers:

Plegers van seksueel geweld en partnergeweld zijn meestal mannen (80 procent). Maar soms ook vrouwen. Bij mannen die als kind misbruikt werden, was dit bij 10 procent door een vrouw of een groep meisjes. Bij volwassen misbruikte mannen is dit in 30 procent van de gevallen door één of meerdere vrouwen. Een deel van de plegers volgt vrijwillig of gedwongen daderhulpverlening. Van de incestplegers is dit bijvoorbeeld 35 procent.

Voor daders zijn er op zijn minst twee mogelijkheden: psychosociale hulpverlening en medische ingrepen.

In psychosociale daderhulp leren daders wat risicovolle situaties zijn en hoe deze te vermijden.

Ze leren om met stimulerende factoren om te gaan, zoals bijvoorbeeld stress of tegenslag en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen daden.

De hulpverlening vindt plaats in de vorm van persoonlijke gesprekken. Of in een groep met mensen die in dezelfde situatie verkeren.

Maar men kan ook andere medische zorg krijgen. Dat gebeurt meestal op basis van medicatie en onder begeleiding van een gespecialiseerde arts en psychiater.

Voor advies en hulp kan men bellen naar het Steunpunt Huiselijk Geweld: 0900-126 26 26 (€0,05 per minuut). Door intoetsing van de postcode komt men terecht bij het steunpunt in de eigen regio. Rechtstreeks bellen kan ook.

Bijlage 1 Randvoorwaarden

bijeenkomst

Iedereen die een bijeenkomst wil organiseren kan de volgende tabel als voorbereiding gebruiken.

	Wat	Aan voldaan? Opmerkingen?
	materialen	
1.	Een ruimte met stoelen en/of tafels, voldoende bewegingsruimte Eventueel lekkere muziek op de achtergrond bij binnenkomst en afloop/pauze Bij voorkeur computer en beamer, anders tv en dvd-speler	
2	Koffie, thee, water, iets lekkers erbij	
3	Flap-over en stiften.	
4	Tolk(en)	
5	Tissues/zakdoekjes	
6	Evaluatieformulieren gekopieerd	
7.	Voldoende brochures beschikbaar voor deelnemers in de betreffende taal of talen.	
	inhoudelijke voorbereiding	
7	De filmpjes per thema van tevoren bekijken en weten wanneer stil te zetten. Kijken naar overgang scène en animatie.	
8	Indien twee of meer begeleiders: een taakverdeling maken	
9.	Programma met tijdsplanning maken, maar flexibiliteit behouden om af te wijken	
10	Informatie uit handleiding vooraf lezen en bij de hand hebben	

--	--	--

Bijlage 2 Evaluatieformulieren

voorlichtingsbijeenkomst

EVALUATIEFORMULIER voor deelnemers

Geef een cijfer van 1 tot 5

(1 = zeer slecht, 2 = slecht, 3 = matig, 4 = goed, 5 = zeer goed) :

Wat vond u van de filmpjes?

Filmpje over seksuele intimidatie	1-2-3-4-5
Filmpje over gedwongen prostitutie	1-2-3-4-5
Filmpje over huiselijk geweld	1-2-3-4-5
Filmpje over eengerelateerd geweld	1-2-3-4-5
Filmpje over discriminatie tegen homoseksuelen	1-2-3-4-5

Zou u de filmpjes nog een keer willen zien?	0 Ja 0 Nee
Zo ja, waarom?	

Bespreking van de film(pjes)

Hoe was de sfeer in de groep? Opmerkingen:	1-2-3-4-5
---	-----------

Kreeg u veel nieuwe informatie? Welke?	0 Ja 0 Nee
---	---------------

--	--

<p>Gaat u andere mensen over deze bijeenkomst vertellen?</p> <p>Zo ja, aan wie?</p>	<p>0 Ja 0 Nee</p>
---	------------------------

Organisatie

<p>Hoe was de organisatie van de bijeenkomst?</p> <p>Wat moet een volgende bijeenkomst beter? Wat moet een volgende keer meer?</p>	<p>1-2-3-4-5</p>
--	------------------

Gevoel na bijeenkomst

<p>Hoe voelt u zich na deze bijeenkomst?</p>

<p>Was deze bijeenkomst wat u verwachtte? Wat wel/niet?</p>

<p>Totaalindruk</p>
<p>Cijfer: 1-2-3-4-5</p>

Dank voor uw medewerking!

EVALUATIEFORMULIER voor intermediairs

Waarom heeft u gekozen om deze film te laten zien?

Toelichting

Wat waren uw verwachtingen van tevoren?

Welke filmpjes heeft u getoond en waarom?

Toelichting

Wat werkte goed/wat kon beter?

Hoe hebben deelnemers op de film gereageerd?

Heeft u gebruik gemaakt van de handleiding bij de film en wat is uw ervaring daarmee?

Wat werkte goed/wat kon beter?

Heeft u de brochure uitgedeeld aan deelnemers en wat was hun reactie?

Zijn deelnemers naar uw tevredenheid voorgelicht over gendergerelateerd geweld?

Ja Nee

Welke info was nieuw voor deelnemers?

Welke info maakte indruk? Riep emoties op? Welke emoties?

Zult u de film in de toekomst weer gebruiken?

Ja Nee

.....
.....

